

Fri idrott i Sollerö IF

Under år 2004 var sommarens främsta idrottshändelse utan tvivel olympiaden i Aten, staden där den olympiska elden tändes för första gången för över hundra år sedan. Det tävlades i ett otal idrotter och de intresserade kunde följa sin favoritidrott i TV de flesta av dygnets timmar. För många var dock friidrotten olympiadens absoluta höjdpunkt. Detta födde en del reflexioner om den fria idrottens betydelse för idrottsföreningen på Sollerön.

Under folkrörelsernas tid i början av förra seklet var idrotten den som engagerade ungdomarna på Sollerön mest. Efter första världskrigets år och under 1920 och 1930-talen utvecklades idrottsrörelsen på ett imponerande sätt bland ungdomarna på Sollerön. Efter ett nästan otroligt omfattande ideellt arbete med många förtjänliga insatser bland medlemmarna, byggdes en idrottsplats på Holarna sedan dåvarande Sollerö kommunalnämnd skänkt en stenig och oländig markbit till idrottsföreningen. Ingen i nämnden trodde väl på allvar att det någonsin skulle bli en idrottsplats där. Men efter ett antal år stod dock en fin idrottsarena färdig och blev en plats där stora skaror både idrottsutövare och åskådare samlades.

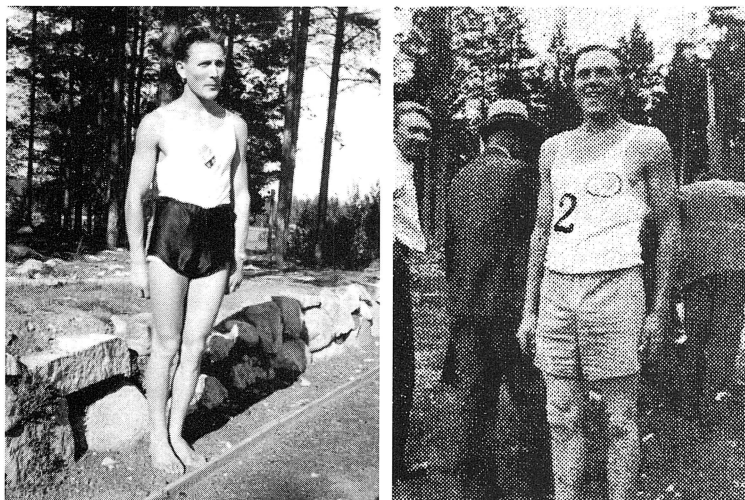

Ett klubbmästerskap i löpning 1500 meter någon gång på 30-talet. Fr.v: Boslars Nissen, Skommar Axel, Svän Folke, Järk Einar och Stunis Einar.

Idrottsplatsen var anpassad till de två då dominerande sommaridrotterna på Sollerön - fotboll och fri idrott. Runt fotbollsplanen byggdes en löparbana med kolstybb. Runt hela banan fanns en sarg. På norra delen fanns en diskusring och en kulstötarring, nedgrävda så att bandjärnet låg i marknivå. Diskus kastades ut på fotbollsplanens gräsmatta där även spjutkastarnas verktyg landade. Kulan landade i en sandrektangel. Släggkastning förekom inte. Väster om kulstötargropen fanns en sandgrop för längd, höjd, trestegs- och stavgroppare. Ansatsbanorna var belagda med kolstybb. Höjd- och stavställningarna bestod av trä med höj- och sänkbar graderad insats. Stavgropparna använde stela bambustavar. Nutidens elastiska kolfiberstavar fanns inte på denna tid. Sandgropen skottades och luckrades upp före hoppen men i synnerhet stavgropparna landade ganska hårt ändå eftersom sandlagret inte var speciellt djupt.

Anläggningen blev flitigt använd och det löptes, hoppades och kastades av hjärtans lust på kvällarna allt från tidig vår till sen höst. Idrottsföreningens vackra klubbmärke ritades av Karl Björkqvist som var föreningens sekreterare under många år. Märket fanns på friidrottarnas klubbdräkt som bestod av vita tröjor samt svarta kortbyxor med två gula revärer.

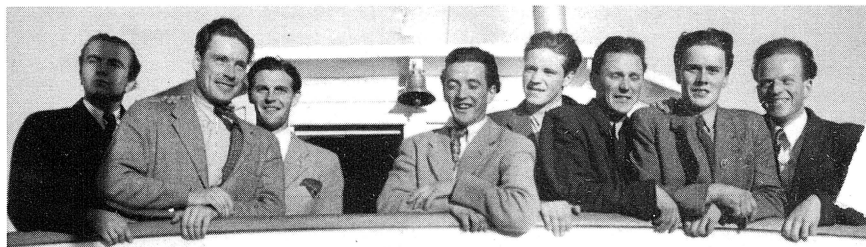
Det fanns ett antal ivriga ledare som anordnade träningstävlingar, klubbmatcher och mästerskap. Det var framför allt Dunder Carl Olsson, Karl Lafvas och Arvid

Georg Flinth och Ivar Sörbu (Carlsson), två av SIF:s bästa sprinters under friidrottens bästa period på Sollerön.

Knutz som offrade sin fritid trots att de själva inte var aktiva. Sommartid anordnades en s.k. poängserie. Varje vecka deltog de flesta aktiva i en hopp-, en kast- och en löpgren. Resultatet gav en viss poäng enligt Svenska Friidrottsförbundets graderade tabell. Ett diskuskast t.ex. på 32,15 meter gav 494 poäng och löpte man 100 meter på 12,8 sekunder fick man 447 poäng, ett höjdhopp på 1,55 meter gav 512 poäng o.s.v. Sämre eller bättre resultat gav naturligtvis poäng av lägre eller högre värde. Poängen räknades samman och segraren fick motta ett pris vid SIF:s årsmöte. Klassindelningen var inte speciellt komplicerad; seniorer, oldboys och juniorer. De sistnämnda var sådana som inte gjort "lumpen" d.v.s. nått värnpliktsåldern. Det var således en slags tiokamp och som regel gynnades de löpstarka eftersom de grenarna var flest. Löparna kunde dock tappa en del poäng i kastgrenarna. Detta spelade dock inte så stor roll för det var de egna prestationerna och gemenskapen som glädde deltagarna.

Sedan friidrotten etablerats dröjde det inte länge förrän deltagarna ville mäta sina krafter med grannsocknarna. Det anordnades då klubbmatcher och det var mot Siljansnäs som den första drabningen stod år 1922. De flesta segrarna i denna match vanns av Bom Anton Larsson, en av de främsta pionjärerna. Matchen slutade dock oavgjort 20 - 20. Av de övriga som var framgångsrika kan nämnas Frans Edvard Larsson och Bond Nils Andersson. Edvard, eller "Edva" som han kallades, var en seg och uthållig löpare som liksom de flesta skaffat sin kondition genom skogsarbete. Bond Nils var allround och var bra i de flesta grenar.

ENGELBREKT

Ett friidrottsgäng på kommandobryggan till s/s Engelbrekt på hemväg från en tävling i Leksand. Fr. v: Svarv Nils Jönsson, Albin Fält, Olans Gunnar Olsson, Gunnar Flinth, Lars Ullup, Georg Flinth, Mas Gunnar Nilsson och Rune Svensson.

Från returmatchen mot Siljansnäs nästa år kommer den nästan legendariska historien om Småsik Karl Olsson "Smock", som vid uttagningen i tresteg inför Siljansnäsmatchen gjorde goda resultat. Han åkte med till Siljansnäs, men diskvalificerades eftersom han då avslöjades med att ta fyra steg. Detta hade ingen uppmärksammat vid uttagningen. Siljansnäs vann knappt över Sollerögrabbarna som något slokörade återvände till ön på Anders Smiths lastbilsflak. Kanske bidrog Smocks diskning till förlusten men detta förmäler inte historien.

En av de dominerande bland de tidiga pionjäreerna var Henry Persson från Utanmyra som 1933 vann distriktsmästerskapet för juniorer i längd och tresteg. Han deltog i de flesta grenar och 1937 vann han DM i tiokamp före den välkände Harald Andersson från Falun som något senare innehade världsrekordet i diskus. Henry flyttade dock från Sollerön för arbete på annan ort.

SIF fick efterhand ett starkt lag och tävlade framgångsrikt mot klubbarna i Orsa, Älvdalen, Insjön och Mora. På initiativ från Sollerö IF instiftades ett Siljansmästerskap i fri idrott omfattande alla föreningar i Ovan- och Nedansiljan. Einar Stunis från Bodarna var en naturbegåvning med ett lätt och vägvinnande löpsteg och gjorde bra tider på medeldistanserna. Hans bästa gren var dock terränglöpning och han vann år 1938 Sleipners terräng klass III i Stockholm före en del kända löparnamn. Pressen skrev då om att "ljustet kommer från norr". Hans "skugga" var den kraft-

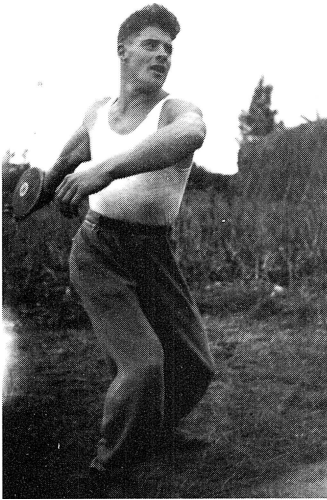

Rune Hedberg drar hårt genom norra kurvan på Sollerö idrottsplats före Bengt Holfve, Leksand och Lasse Nylander, Älvdalen och ett par Orsalöpare. Rune vann detta 1500-meterslopp med god marginal.

fullt löpande Järk Einar Jönsson från Gruddbo, men han fick som regel ge sig för Stunis Einar på medeldistans. Även Folke Knutz från Bodarna och Ingvar Olsson, Utanmyra, var goda löpare. Något senare började Rune Hedberg göra dem rangen stridig men hans håg stod mera till orienteringssporten.

På de korta sprinterdistanserna fanns Sörbu Ivar från Bodarna och bröderna Georg och Gunnar Flinth från Gruddbo. De dominerade 100, 200 och 400 meter tillsammansmed Bond Karl Persson. På 400 meter konkurrerade även Vibergs Rune Svensson och även i någon mån på medeldistans. Även Sol Valter Nilsson och Buslars Sven Larsson nosade dem i hämlarna. Sprinterlöparna gjorde även goda resultat i 110 meter häck. Tidtagning skedde manuellt med kronometer som visade tiondels sekunder.

I kastgrenarna var de starka och smidiga bröderna Albin och Ivar Fält de bästa. De fanns bland de främsta i Siljansregionen och distriktet i övrigt. De briljerade i klubbmatcherna med goda resultat i diskus och kula. De hade dock inte intresse för spjutkastning utan där fanns Sol Arthur Nilsson (Arthur Matz) som gjorde de bästa resultaten i klubben. Sedan bröderna Fält avflyttat från Sollerön gjorde Lars Ullup goda resultat men han nådde inte upp till Fältbrödernas nivå.

*Ivar Fält, en av SIF:s goda diskuskastare.
En höhässa i bakgrunden visar att han
också tränade hemmavid.*

Goda hoppare kom fram tidigt och Utanmyra hade ett gott manskap. Arvid Bälter och Niså Ivar Andersson var de bästa i höjdhopp i konkurrens med Olans Gunnar Olsson från Gesunda. Göte Halvarsson specialiserade sig på stavhopp och tog lätt klubbrekordet i denna gren. En förnyring skedde där den spänstige Mas Gunnar Nilsson dominerade hoppgrenarna och i sprintloppen gjorde Gunnar Flinth goda resultat. I medeldistanslöpningen började Filen Sven Andersson, Svarv Nils Jönsson och Dunder Arthur Olsson prestera fina resultat.

Mas Gunnar Nilsson berättar att idrottsintresset väcktes tidigt. Man läste om idolerna i tidningen och drömde om att bli lika bra. Tillsammans med brodern Kalle gjorde de en hoppgröp bakom uthuset. I den fanns matjord, inte sand, men det fick duga. De snickrade ihop en höjdhoppställning och de tränade längd- och höjdhopp. Kalle var äldre och vann som regel över honom.

Intresset spred sig och det arrangerades tävlingar. Det blev en slags klubbmatch mellan Solris och Bråmåbo. Det egna laget bestod av honom själv och brodern Kalle samt kusinerna Valter och Arthur men även Masjärk Albin och Buslars Sven var med. I Bråmåbolaget fanns Tolla Olov, Småsik Yngve, bröderna Fyr Emil och Fyr Karl samt Milå Axel och Lind Henning. Vem av lagen som vann minns han inte. Troligen var de jämnbördiga. En gång minns han att det var ovisst vem som skulle springa 100 meter för Bråmåbo. Det blev en utslagstävling mellan Olov och Yngve. Olov vann med en halvmeter men när det sedan blev dags för tävling orkade han inte utan Yngve fick springa sträckan. De höll till i hagen invid gamla bastun i Solris. De tävlade i höjd- och längdhopp, någon löpning och kulstötning med en rund sten av passande storlek.

Mas Gunnar Nilsson i höjdhoppartagen. Det var enbart saxstilen som gällde. Bilden visar även den primitiva hoppställningen och sandgropen.

Sedan blev det träning och tävlingar på Idrottsparken i Holarna. Ledare var bl.a. DK, Lavas Karl och Bond Erik Andersson. Gunnar vann en del av poängserierna som ordnades med två-tre grenar varje kväll. De tävlade även i klubbmatcher mot föreningarna i Siljanstrakten. Sedan han tränat upp sig vann han även en del Siljansmästerskap i längd och tresteg. Som en slags bonus ställde han upp i 110 m häck och till hans förvåning fick han en del framgångar även i denna gren. Gunnar minns att han och några kamrater en gång åkte till Malung på distriktsmästerskap för juniorer. De hade tält med sig och bodde invid idrottsplatsen. Det gick bra för honom och han vann och slog för första gången brodern Kalle som kom på tredje plats. DK brukade ofta fälla några kommentarer och efter tävlingen sade han till Kalle: "Ur tror du modäj se nu då, då du a fändji stryk åv Gunnar". Efter den tävlingen slutade Kalle tävla i tresteg. Mor Hilda tyckte nog att idrottsintresset tog överallt för mycket, så en dag gav hon Gunnar ett råd: "I tyttjer du sa slut minn eta inå fok byrå kåll di fö nå-les utå såkknen".

I samband med värnplikten blev Gunnar uttagen till sjukvårdare och utbildningen var förlagd till Nora. Under denna tid tävlade han för Nora, som i sina led hade den riksbekanta Nora-Anna som var suverän damlöpare i Sverige denna tid. Gunnar deltog i DM i Örebro i tresteg. Favoriten förivrade sig och diskvalificerades. Gunnar vann efter jämn serie med 13,89 m som bästa resultat.

I mitten av 1940-talet svalnade intresset för fri idrott på Sollerön och 1947 tävlade Gunnar för Mora. Han toppade då länsstatistiken både i tresteg och 110 meter häck. Sedan tävlade han för Bengtsfors en tid i samband med arbete där och även Insjön 1949. Totalt erövrade han under denna tid nio distriktsmästerskap i sina

bästa grenar. Tidningsrubrikerna på sportsidorna talade då om ”Dalarekordet i fara” och ”Kämpastarkt dalalag vann mot Västmanland”. Gunnar vann i denna kamp både längd och tresteg på 6,63 respektive 14,12 m. Gunnars personliga rekord är: längdhopp 6,83 m, höjdhopp 1,75 (s.k. saxstil var då den enda stil som användes, sedan kom dykstilen), häcklöpning 110 m. 16,9 sek. tresteg 14,12 m (svenska rekordet 1947 var 15,20 m).

Mas Gunnar i ett typiskt längdhopp i en stil som han tog efter tysken Luz Long som blev silvermedaljör vid olympiaden i Berlin 1936.

Något rationellt träningsprogram efter nutida begrepp har Gunnar aldrig haft och ej heller någon tränare. Det var alltid att nöta hopp efter eget gottfinnande och försöka förbättra spänst och styrka på detta sätt. Han har ibland spekulerat över hur hans idrottskarriär format sig med sakkunnig tränare och helhjärtad satsning.

Svarvkitt Gunnar Flinth berättar att hans idrottsintresse nog grundades under midsommartid, då Sollerön hade mycket idrott på programmet. Det var en stor cykeltävlingshelg men även fotboll och fri idrott. Men det hela började nog tidigare i hemmet i Gruddbo, där den äldre brodern Georg hade satt upp en primitiv stavhoppställning. Det var träribbor med islagna spikar på lämpliga höjder. Georg var bra i stavhopp men även som sprinter tillhörde han de bästa i SIF.

Mellanbrodern Rune ägnade mest tid åt fotbollen och så var det för de flesta. Man delade intresset mellan flera idrotter. Själv spelade även Gunnar fotboll och en tid var alla tre bröderna med i SIF:s A-lag. Efteråt har tankarna fallit på om man nått bättre resultat om man specialiserat sig på enbart en idrott. Då var det intressant

Gunnar Flinth vinner Siljansmästerskapet på 100 meter vid tävlingar på Vasaliden i Mora före en Orsalöpare.

att vara med i det mesta. Gunnar kände att han kunde göra de bästa resultaten i sprinterdistanserna. Han minns att löparbanorna på idrottsplatsen var belagda med kolstybb och var så lösa att man sjönk ner ordentligt på sina ställen. Vid starterna fick de gräva startgropar i banan med en liten trädgårdsspade. Tidtagningen skedde med tidtagarur och om det inte fanns tillräckligt många funktionärer, kunde de ha en klocka i vardera handen. Uren visade enbart tiondels sekunder och några hundradelar var inte aktuella ens på sprintsträckorna. Klubbmatcherna avslutades som regel med stafettlöpning, s.k. svensk stafett med fyra man som löpte 100-200-300-400 meter. Gunnar fick i regel springa sista sträckan och han minns att han försökte hålla en taktik som gick ut på att han slog av något på takten i kurvorna för att hålla de andra utanför sig för att sedan öka farten på raksträckorna. Han vann många spurtsegrar med denna taktik. Det var i regel han och Georg som fick representera SIF på sprinterdistanserna sedan giganten Ivar Sörbu slutat.

Under sin tid som aktiv vann Gunnar åtta Siljansmästerskap i löpgrenarna. Han minns även att han vid ett distriktsmästerskap i Orsa kom tvåa i den ovana grenen 400 meter häck efter PO Eriksson från klubben Heros och som då var svensk mästare. Gunnar vann även ett distriktsmästerskap på 100 m och även två andraplatser. Under 1940-talet fick både Gunnar och Georg anställningar i Leksand och de tävlade då för ortens klubb. Under denna tid sprang Gunnar på sin bästa tid på 100 m: 11,0 sek. Detta hade varit klubbrekord om han stannat på Sollerön. Även hans personliga rekord på 200 m - 21,2 sek. - och på 400 m - 51,9 sek. hade slagit Ivar Sörbus noteringar.

Inför en klubbmatch, stående fr.v: Albin Fält, Ingvar Olsson, Gunnar Olsson, Gunnar Nilsson, Bond Karl Persson, Kalle Nilsson. Knästående fr.v: Rune Svensson, Sven Andersson (Filén), Gunnar Flinth och Einar Stunis.

SIF:s klubbrekord i fri idrott som noterats 1947 är följande:

Löpning 100 m	11,4 sek.	Ivar Karlsson (Sörbu)
200 m	24,4 "	Ivar Karlsson (Sörbu)
400 m	53,1 "	Ivar Karlsson (Sörbu)
800 m	2,01,6 min.	Einar Stunis
1500 m	4,06,1 "	Einar Stunis
3000 m	8,51,8 "	Einar Jönsson
5000 m	15,42,8 "	Einar Stunis
10000 m	33,20,0 "	Ingvar Olsson
Hopp Höjd	1,73 m	Gunnar Olsson
Längd	6,64 "	Gunnar Nilsson
Tresteg	13,65 "	Gunnar Nilsson
Stav	3,40 "	Göte Halvarsson
Kast Kula	13,33 "	Albin Fält
Diskus	44,45 "	Albin Fält
Spjut	55,42 "	Arthur Nilsson (Matz)

Stafettlag vid Siljansmästerskapet i Orsa. Fr.v: Rune Svensson, Georg Flinth, Gunnar Flinth och Bond Karl Persson.

I grenarna 110 meter häck, 400 meter häck, hinderlöpning 3000 meter har sollarö-löpare gjort goda resultat som ej har noterats som klubbrekord - möjligen har det skett sedan idrottsmännen avflyttat. Släggkastning utövades ej.

Många friidrottare ägnade sig åt annan sport, t.ex. orientering och fotboll och lät detta intresse komma i första hand. I synnerhet fotbollen hade stor dragningskraft. Möjligen bidrog denna splittring samt ledarproblemen till att friidrotten "för-lorade mark". Levnadsstrukturen förändrades också på Sollerön med den nya tiden och många yngre som betraktades som lovande friidrottare flyttade från Sollerön för studier eller arbete, t.ex. Lasse Holmer, Erik Lindgren och Nils Nordlund. Det som en gång varit ett brett friidrottsintresse på Sollerön avtog således under en period i slutet av 1940-talet sedan ledarveteranerna DK Olsson och Karl Lavas m.fl. slutat sitt uppoffrande arbete för fri idrott. Numera har löparbanorna på Idrotts-

Adolf Knutz , en röststark speaker med 30-talets högtalarutrustning, en megafon. Denna kom till användning när resultaten ropades ut.

parken tagits bort. Därmed har ett kapitel i Sollerö Idrottsförenings historia avslutats. Friidrotten är dock väl värd att bli dokumenterad. Den har skänkt många såväl aktiva som åskådare fina och bestående upplevelser.

Helmer Nilsson